

Bibelns lära om sabbaten.

Franson, August Fredrik,

73 C e Br.

*Titel
accept
På*

Bibelns lära

och om

Sabbaten.

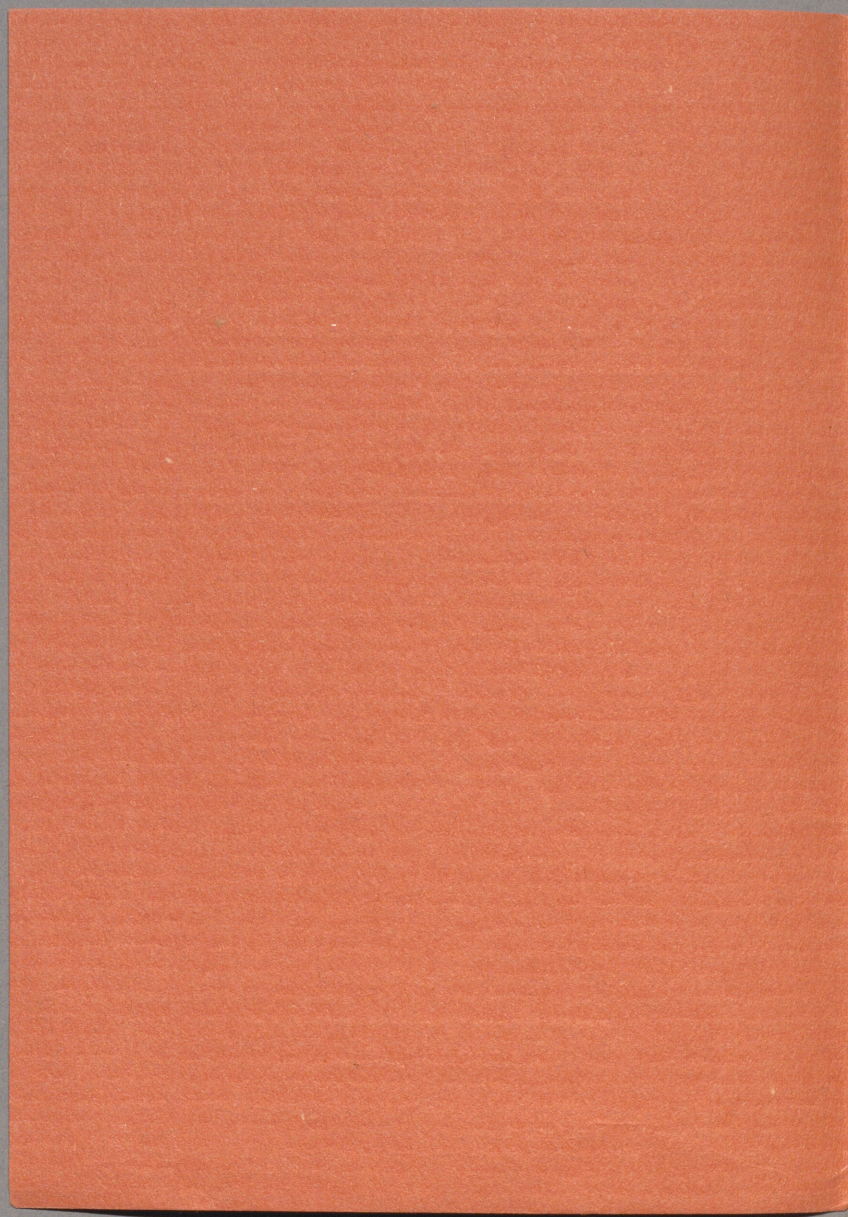
Af

F. FRANSON.

CHICAGO-BLADETS FÖRLAG,
CHICAGO, ILL.

30.09/200

FÖRORD.

Sabbatsfrågan är mångenstädes den "brännande frågan" — och det icke underligt, då det finnes ett helt samfund, som synes hafva den till sitt A och O. En skrift som särskildt behandlar denna fråga, kan därför anses vara af behovvet påkallad. Må denna lilla skrift få tjena att öppna mångens öga för skriftens lära angående sabbatsfrågan och frigöra mången från trældom under stadgar, som aldrig voro gifna till annat folk än *Israels tolf stammar*, och som det är en absolut *omöjlighet* att alla folk kunna iakttaga, om de ock ville, och det af det enkla skälet, att — jorden är rund. Vi kunna ej kortare förklara hvad vi härmed mena än författaren gör i ett resebref, som nyligen lästes i *Chicago-Bladet*. Beskrifvande sin senaste resa till Nya Zeeland säger han bland annat:

"Jag och en broder Gustafson från Amerika, som f. n. tjenar som min Sankey, lemnade San

Francisco den 14 Aug. och anlände hit söndagen den 31 Augusti, hvilken dag dock på Nya Zeeland befanns vara måndagen den 1 Sept. Hade vår kapten räknat orätt? Nej. Förhållandet är det, att man vid resa från Nya Zeeland eller Japan *till* Amerika vinner en dag och vid resa *ifrån* Amerika förlorar en dag. Då jag förra gången reste öfver Stilla hafvet från Japan till Amerika lade vi oss ned att sofva på båten om onsdags*kväll* och när vi uppvaknade var det onsdags*morgon*. Nu deremot fick jag betala den extra dagen med att förlora en dag.

Ett par ord till förklaring härpå för dem som ej satt sig in i denna enkla sak: När man t. ex. reser från Amerika österut till England, får man ju hvarje dag draga fram sin klocka så att man vid framkomsten till England är öfver 5 timmar före New York-tiden. Fortsätter man så längre i samma riktning, till Sverige, blir man ytterligare en timme före. Om man så fortgår åt öster t. ex. till Indien, blir det snart 12 timmar, och till Kina ännu mera, och fortsätter man så till San Francisco och New York, har man ju kommit 24 timmar före den tid man hade, när man lemnade New York och reste österut. Man är sålunda ett

helt dygn före den amerikanska tiden. Nu passar man på att uppgöra detta vid den 180 breddgraden, som blir midt i Stilla hafvet, der sålunda yttersta östern skakar hand med yttersta vestern. Förenta Staternas yttersta vester är icke längre San Francisco, icke en gång Honolulu utan den lilla ön Tutuila, med hufvudorten och sjöhamnen Pago Pago (uttalas Pango Pango), den af Samoaöarna som tillföll Amerika vid utdelningen med England och Tyskland. Ändring af dag för oss måste sålunda ske någon gång på de 4 dagarna emellan Pago Pago och Nya Zealand. Som kaptenen på vårt amerikanska skepp väl tyckte, att vi borde vara amerikanare så länge som möjligt, behöllo vi amerikansk tid om bord tills den dag vi landade, hvadan söndagen blef den dag vi förlorade. Vid tanken på adventisternas uppfattning och strid med ortodoxa kristna angående hvilka 24 timmar skola utgöra dygnet, kunde jag på söndagen icke annat än anmärka vid bordet till våra medpassagerare: "I dag är den märkliga dag, då en adventist från Australien och en ortodox kristen från Amerika kunna utmärkt väl enas om hvilodag. Begge äro eniga om, att i dag är hvilodag, ehuru australiern kallar dagen för *lördag* och

amerikanaren kallar den *söndag*. Om deremot både australiern och amerikanaren voro adventister, kunde de nog komma i häftig diskussion om hvilka 24 timmar de skulle fira, ty en vänlig diskussion fördes verkligen i den punkten angående söndagen af några passage-rare. Här ser man det *dåraktiga* i att söka använda gamla testamentets gamla flaskor för det nya testamentets nya vin” och vi må tillägga: det rent af *omöjliga* att allestädes hålla *en och samma dag öfver hela jorden*.

“Ingen döme eder således för mat och dryck, eller i fråga om högtid, nymånad eller sabbat, hvilket är en skugga af det tillkommande, men kroppen är Kristi.” Kol. 2: 16, 17.

Utgifvaren.

Bibelns lära om sabbaten.

I.

Som en troende ofta oroas genom sådana personer, hvilka ifrå för den gamla judiska sabbatens iakttagande, torde det vara på sin plats att undersöka hvad bibeln säger om denna sak.

Dessa ifrare ha alltid ett visst antal bibelspråk, lösryckta ur deras sammanhang och ett visst antal frågor i ordning, då de träffa den de antaga sig kunna vinna. Att många af dem äro uppriktiga uti sin öfvertygelse, förnekas icke, och att en del äro sant omvända, låter sig ej heller bestrida. De flesta voro det, innan de antogo sabbaten och kunna äfven sedermera så förblifva, försåvidt icke lagiskhet och stridslystnad, hvilket tyvärr ofta är fallet, suger lifvet ur dem.

I allmänhet taga dessa till utgångspunkt för sina bevisföringar ställen sådana som Rom. 8: 4: "på det att lagens fordran skulle varda

fullbordad i oss”, o. s. v. och fråga: är ni icke ense med mig deri, att den lag, som här omtalas är de tio buden? Derpå få de vanligtvis ett jakande svar och fortsätta: nuväl, de tio budens lag skall sålunda *fullbordas* i de troende, d. v. s. de skola hålla dem; hvarför håller ni då ej sabbatsbudet? Invändningar, såsom att söndagen af Gud gifvits i stället för sabbaten, att det ej är så noga om man håller den sjunde dagen eller hvar sjunde o. s. v., duga ej mycket till, och så står den enfaldigt troende undrande: kan det vara möjligt, att här är ett bud, som vi försummat att efterfölja. Nu får den höra mera, såsom att kejsar Konstantin förändrade sabbaten, om “vilddjurets vedertecken”, om “den tredje engelns budskap”, om den orätta indelningen af de tio buden, m. m., och snart skiljer den vilseledde sig från den barnagrupp, med hvilken den förr varit lycklig tillsammans och kallar den hemliga oro den dock ofta känner i hjertat deröfver att den så gjort, för Kristi kors, kärlek till sanningen m. m., och vägrar att komma tillbaka till de forna kära vännerna, hvilka ju ej kunnat annat än i kärlek söka föra den vilseförde tillrätta.

Att nu folk bli så lätt förvillade har oftast

sin grund uti det falska begrepp de och vi alla från barndomen insupit rörande *moral-* eller *sedelagen*. Vi ha blifvit lärda, att de tio buden äro bindande för alla tider och folk; vidare, att *alla* de tio och *inga andra* utgöra morallagen, samt att öfverallt hvar det i Jesu och apostlarnas skrifter står om en lag, som vi skola hålla, så är det de tio buden. Detta allt är dock, såsom vi snart skola finna, alldeles falskt. För det första är att märka, att de tio buden endast blefvo gifna till *Israel*, såsom vi kuna se af de två ställen, der de tio buden äro nedskrifna: "Jag är Herren, din Gud, som utfört dig *utur Egyptens land*, utur träldomshuset", heter det både uti 2 Mos. 20: 2 och uti 5 Mos. 5: 6. Sabbaten säges dessutom öfverallt annorstädes vara ett förbund emellan Gud och *Israel* (se t. ex. 5 Mos. 5: 1, 2; 2 Mos. 35: 1—3). Att nu invända: vi äro ju af det andliga Israel, går ej an, ty det var till det *jordiska* Israel, som Herren talade. Skall ordet "Israel" förändligas, då måste också ordet "sabbat" förändligas och då få vi en andlig sabbat. Detta har ock det *andliga* Israel. Vi ha *sju andliga hvilodagar* i veckan, ity att vi få hvila vid Jesu hjerta hvarje dag, men af dessa sju har Guds församlingar, såsom vi

snart skola se, af fritt val bestämt en till arbetsdag för Gud och de andra sex till arbetsdagar för dem sjelfva, hvarför de ock till arbetsdag för Gud valt den dag Kristus, deras store arbetsförman, uppstod, och på hvilken ock hans andliga arbetskår — Guds församling — sedermera på pingstdagen kom till stånd, och ej den dag, han låg i grafven (hvarom mera sedan).

Somliga invända: hvad, skola vi ej hålla alla de Guds bud, som äro antecknade i bibeln? Nej, det skola vi visst icke göra; det kan nemligen understundom bli en stor synd att hålla alla bud, som finnas i bibeln. Budet i 1 Mos. 22: 2: "tag din ende son, som du hafver kär. . . och offra honom till ett brännoffer", är ett bud som står i bibeln och som det vore stor synd för en familjefader nu att lyda. "Ja", svaras, "men det budet blef ju gifvet till *Abraham*." Alldeles riktigt, och lika riktigt är det, att de tio buden blefvo gifna till *Israel*. Vi lära här af, att vi må akta oss för att hålla andra bud, än de som äro oss gifna i bibeln, ity att vi eljest kunna begå stora synder. Det berättas verkligen om en enfaldig man i Californien, att han, på grund af just ofvannämnda bud till *Abraham* gick åstad att offra sin son.

Om en enskild *person* såsom Abraham fått ett bud, skall *han* hålla det; om ett helt *folk* såsom Israel fått ett bud, då skall *det* hålla det, men andra böra ej påtvingas dessa bud. Jag har uppfodrat flera sabbatister att framvisa ett enla ställe i bibeln, der sabbatsbudet blifvit gifvet till andra folk än Israel, men de ha ej kunnat. Visserligen voro sådana enskilda hedningar, som såsom trälar lefde midt ibland Israel, förpligtade att hålla sabbaten, likasom t. ex. svenskar som lefva i Amerika ju måste foga sig efter amerikansk lag. Men lika litet som man dermed kan säga, att amerikansk lag gäller för Sverige, lika litet kan man säga, att israelitisk lag gäller för andra folkslag eller för Guds församling. När en sabbatist frågar oss, hvarför vi afskaffat sabbaten, då svara vi med en motfråga: "Säg oss först när den blef oss gifven?" *Vi kunna ej afskaffa den lag vi aldrig fått.*

Men huru går det då med dem af *Israel*, som omvändas till Gud: måste de då hålla sabbaten? Nej, icke ens sådana måste hålla den, ity att Guds ord lärer tydligt, att de tio buden, deribland äfven sabbatsbudet, äro afskaffade i och med Kristus. I 2 Kor. 3: 7—11 framställer Paulus nemligen fyra jemförelsepunk-

ter emellan de *tio buden*, "inristade på stenar", och andens embete, d. ä. evangelium. Att det nu var om de tio buden som han här talar, är alldeles obestriddligt. Det står tydligt uti t. ex. 5 Mos. 5: 22: "han (Gud) skref dem (de 10 buden) på två stentaflor, hvilka han gaf åt mig." Likaså uti 5 Mos. 4: 13; 9: 9, 10, 15, 17; 10: 1, 2, 3, 4, 5. Första jembörelsen som Paulus gör är denna: de tio buden kallas "dödens embete", v. 7; evangelium "andens embete", v. 8. Den andra: de tio buden kallas "fördörelsens embete", v. 9; evangelium "rättfärdighetens embete", v. 9. Den tredje: de tio buden kallas "det härliga", v. 10; evangelium "den öfverträffande härligheten", v. 10. Den fjerdje jembörelsen: de tio buden kallas "*det försvinnande*" (eller "*det som afskaffas*", enligt andra öfvers.); evangelium "det förblifvande". Prof. Myrberg öfversätter 2 Kor. 3: 10 sålunda: "ty om *det försvinnande försvann under härlighet*, så förblifver det förblifvande mycket mera i härlighet."

Att det sålunda är just de tio buden som äro afskaffade, som äro det som försvann under glansen af evangelium, är här lärddt så klart som något kan vara. Jag har hört sabbatister söka förminska det öfvervåldigande bevis som

här ligger genom att säga: "det var lagens *embete* som försvann, men ej sjelfva lagen." Vi svara helt lugnt: det var *det som var inri-stadt på stenar som försvann, ty så står det*. Paulus kallar det dessutom icke för *lagens embete*, utan för "dödens embete". Detta dödens embete, var just de på stenar inristade tio buden, hvilka enligt uttrycken: "bokstafven dödar", v. 6, kallas för "dödens embete", v. 7. De tio buden äro sålunda äfven upphäfdade för judekristna, då de tro på Kristus, och till hednafolken ha de aldrig blifvit gifna.

"Ja", säger man, "då få vi väl stjåla, ljuga, dräpa så mycket vi vilja, eftersom de tio buden ej äro för oss?" Svar: alla dessa synder äro förbjudna enligt den *nya lag* som vi fått. "Då prestadömet förändras, sker nödvändigt en *förändring äfven i lagen*", läsa vi i Ebr. 7: 21. Då vi fingo den nye öfverstepresten Kristus, fingo vi äfven en ny lag, nemligen bergspredikans lag, Matt. 5—7 kap. och de nytestamentliga förmaningarna: "I hafven hört, att det är sagdt till de gamle: "du skall icke göra hor". "Men jag säger eder: hvar och en som ser på en qvinna" o. s. v. Dessa Jesu ord: "jag säger eder" utgöra icke en *förklaring* af de gamla buden, utan "en förän-

dring i lagen”, ett tillägg till och ett skärpande af lagparagraferna. Detta skärpande af lagen se vi äfven hos apostlarna: “skörlefnad och all orenhet eller girighet må *icke ens nämnas* ibland eder såsom det anstår heliga.”

Att vi sålunda ha morallag i nya testamentet, och det till och med bättre än den gamla, är klart. När en ny lag utarbetas för ett land, finnas ju helt naturligt i den nya lagen oftast paragrafer, som äro alldeles lika dem i den gamla lagen, men då håller folket dessa icke derföre att de stå i den gamla utan derföre att de stå i den nya. Om det i ett af de 10 buden heter: “du skall icke stjäla”, och i den nya lagen: “den som stulit, stjäle ej mer”, Ef. 4: 28, så hålla vi som kristna förbudet emot stöld, icke derför att det ock råkar stå i en af de gamla lagparagraferna, utan derföre, att det står i den nya lagboken.

Vi sade, att den allmänna föreställningen, att alla de 10 buden äro moralbud och inga andra, vore falsk. Låtom oss närmare se härpå. Först må vi då anmärka, att den reformerta kyrkan indelat buden på ett kanske bättre sätt än den lutherska. Påfven, som ej tyckte om förbudet att göra bilder och beläten, hvilket utgör det *andra* budet enligt den ref.

kyrkans indelning (se 2 Mos. 20: 4), fann på den idén, att taga bort versarna 4—6 ur de tio buden och i stället göra 2 bud af v. 17. Att nu det tionde budet räknadt enligt vår vanliga indelning: "du skall icke hafva lust till din nästas hustru, eller till hans tjenare" o. s. v. egentligen endast är en närmare *beskrifning* på hvad som finnes uti nästans *hus*, till hvilket man enligt nionde budet ej skulle ha lust, och ej borde vara ett särskildt bud, synes klart. Dessa 2 utgöra i sjelfva verket endast ett bud. Återigen var förbudet emot bilder och beläten en så vigtig sak för att derigenom undanrödja frestelser till afguder, vid hvilket Israel så grundligt vänjt sig i Egypten, att vi lätt kunna förstå, hvarföre detta blef insatt som ett särskildt bud. Märk emellertid här huru *en hel vers* af de få versar som utgöra de 10 buden upptages med förbudet att *göra* bilder, hvarpå kommer en annan vers med förbud att *tillbedja* dem. Enligt de 10 buden är det sålunda förbudet att taga porträtt, vyer m. m., med andra ord att "göra sig en bild eller beläte af det som är ofvantill i himlen eller nedantill på jorden" o. s. v.

Porträtt är bild af något på jorden.

(Angående de bilder af keruber m. m., som

Moses gjorde för det allraheligaste fick han derom särskild uppenbarelse.) Om nu de 10 buden äro gällande för oss, då må vi ock rifva bort allt sådant från våra husväggar och album. Men som de 10 buden icke äro gällande, behöfva vi det ej.

II.

Vi vilja nu öfvergå till indelning af de 10 buden uti moralbud eller moralstadgar, och uti andra stadgar. Det är nemligen icke så, som somliga mena, att endast de 10 buden kallas bud och allt annat stadgar, ity att de 10 buden i 5 Mos. 5: 1 kallas för "stadgar", och hvad Herren talade *efter* förkunnelsen af de 10 buden, sedan folket gått till sina tält kallas i 5 Mos. 5: 30, 31 för "bud". Att icke någon väsentlig skillnad förefinnes emellan de 10 buden och de derpå följande framgår äfven deraf, (såsom kan ses af 2 Mos. 20: 17, 18) att det var egentligen endast folkets ovillighet och oförmåga att höra mera som gjorde, att det endast fick höra *tio* bud, att Gud stannade, så att säga, midt i sin predikan, ja, att han till och med måste lemna det *allra bästa* af den samma till Moses att sedan af honom förkun-

nas till folket. Hvad? "*det allra bästa*" — det måste vara ett misstag! Visst icke. Med 5 Mos. 5: 21 sluta de 10 buden (som var allt folket stod ut med att höra, hvarföre ock Gud "intet ladé dertill"), och i det följande kapitlet läsa vi: "du skall älska Herren, din Gud, af hela ditt hjerta, och af hela din själ och af hela din kraft", v. 5. Angående detta bud, som icke står i de 10, utan förkunnades af Gud indirekt till folket, d. v. s. genom Moses, säger ingen mindre auktoritet än Jesus sjelf, att just detta var "det yppersta och främsta budet", Matt. 22: 38. "Det andra", som var "detta likt: du skall älska din nästa som dig sjelf", stod icke heller uti de tio, utan tillhörde (i likhet med det förra) det som sabbatisterna kalla för *Mose lag* (till skillnad från Guds lag). Den senare tafians mest djupgående bud är det tionde: "du skall icke begära hvad din nästa tillhör." Det var ett så skarpt svärd, att det "dödade" Paulus, när han skulle taga det på allvar, Rom. 7: 11. Icke underligt, att Israel hade hört allt de kunde stå ut med, när Gud kom med detta tionde bud.

Tänk, hvilken oerhörd skillnad det dock är, att endast låta bli att begära hvad min nästa har, och att älska min nästa som mig

sjelf. Det sjunde budet: "Du skall icke stjäla" ålägger mig att ej taga hvad min nästa har. Det tionde budet går längre, ty det förbjuder mig till och med att hafva lust till att ha det, men intetdera af dessa två ålägger mig att *skänka bort* något af min tillhörighet åt min nästa. Men se, detta är just hvad det sista af de två "yppersta" af gamla testamentets moralbud ålägger mig, ty om jag skall älska min nästa som mig sjelf, må jag dela med mig af mitt goda till honom. Nya testamentets högsta moralbud går ändå längre, ity att vi der åläggas att älska hvarandra som Jesus älskade oss, och det blir att älska vår nästa *mer* än oss sjelfva. Jesus älskade oss mer än sig sjelf, ty han gaf sitt lif för oss, "vi äro *pligtiga* att gifva vårt lif för bröderna", 1 Joh. 3: 16, d. v. s. att älska vår nästa mer än oss sjelfva. Den förra tafans bästa bud är att ej ha "andra gudar för mig", 2 Mos. 20: 3 eller "jemte mig", v. 23. Med detta bud reder man sig, om man *inga andra gudar* har förutom den sanne Guden, ty intet ord nämnes här om att *älska* denne Gud. Något sådant var nemligen alldeles främmande för hedningarna, hvilka i allmänhet endast af fruktan tillbådo sina gudar ("andra gudar") eller för att få hjälp af

dem. Sålunda af sjelfviska intressen, älskande gåfvan, men litet bryende sig om gifvaren. Men nu kommer gamla testamentets yppersta bud och säger oss, att vi icke endast skola ha *en enda* Gud, utan att vi skola *älska* denne Guden, och det af "hela hjertat, hela själen och *alla krafter*", 5 Mos. 6: 5. — Skada, att ej Israel väntade länge nog inför Gud till att få höra också detta sköna bud direkt från Herrens mun.

Den lärdom vi få af allt detta är sålunda, att det redan i gamla testamentet funnos moralbud förutom de 10 budens moralbud och till och med bättre än dessas, och att de 10 buden följaktligen ej innehålla all moral, och sålunda icke heller förtjena att uteslutande kallas moralagen.

Men å andra sidan må vi icke heller tänka, att alla de tio buden absolut äro moralbud. Förbudet angående bilderna t. ex. är ju i och för sig sjelft icke något moralbud, ehuru det naturligtvis blef omoraliskt för Israel att öfverträda det, sedan det blifvit dem gifvet, likasom det blef omoraliskt för Israel att ej hålla omskärelsen, sedan de derom fått befallning. Likaså med sabbatsbudet. Det är icke i och för sig omoraliskt att arbeta efter kl. 6 på fre-

dagsqvällen, då judarnas sabbat inbröt, men att göra så blef en synd, sedan de fått förbud mot att så göra

Återigen är det omoraliskt *i och för sig*, att stjåla, dräpa, begå otukt eller ljuga, äfven om aldrig något bud derom blifvit gifvet.

De 10 buden innehålla sålunda (om vi gå efter den reformerta kyrkans indelning, hvilken nog är att föredraga) 8 moralbud och 2 civila eller borgerliga bud. Dessa 2 senare äro då förbudet att göra bilder och stadgan om att 24 timmar af hvarje vecka, nemligen från kl. 6 fredags qvällen till kl. 6 lördags qvällen, skulle afsättas för hvila.

Efter detta resonemang tör det ej bli svårt att förstå hvilken lag Paulus menar i sådana ställen som Rom. 8: 4: "Lagens fordran skall varda fullbordad i oss." Han menar helt tydligt den *moraliska* lagen, den må så finnas inom eller utom de 10 buden. Detta bevisar han ock sjelf mycket tydligt uti kap. 2 af samma romarebref, och vi må i sanning känna oss tacksamma till Paulus, att han redan i början af detta bref tydligt säger oss hvilken lag han menar. "Lagens verk", säger han, "är inskrifven i hedningarnas hjertan", vers 15,

“ehuru de icke hafva lagen”, vers 14, d. v. s. den skrifna lagen. Paulus talar sålunda i romarebrevet om den lag som är inskrifven uti hedningars hjertan, redan *innan* de hört ett ord hvarken om Moses eller Kristus. Om vi fråga en sådan hedning: Känner du oro i ditt samvete, när du stjälar, mördar o. s. v., så svarar han: ja. Likaså säger hans hjerta, ja till och med hans förnuft, honom att det är orätt att tillbedja de afgudar som har sjelf gjort. Jag har sjelf målat för hedningar det löjliga uti att tro på sådana gudar som brinna upp, om afgudahuset fattar eld, som “ha ögon och se icke, öron och höra icke” o. s. v., och de utbrista ofta i ett ljudligt skratt, erkännande att hvad som talats är rätt.

De tio budens åtta moralbud äro sålunda mer eller mindre tydligt inskrifna uti deras hjertan. Men ej så de två andra. Om man t. ex. frågar dem, om de känna något sticka i deras samvete, om de arbeta efter kl. 6 fredagsaftonen, så svara de nej, och uttrycka den största förvåning öfver en sådan besynnerlig fråga. Sabbatsbudet är sålunda icke inskrifvet uti hedningarnas hjertan förrän de fått höra derom. Det är sålunda om morallagen Paulus säger, att den skall fullbordas i oss, hvilket

sker, då vi älska Herren och älska vår nästa, ty kärleken är lagens fullbordan.

När Jesus sade: "Jag är icke kommen för att upplösa lagen eller profeterna utan för att fullborda", Matt. 5: 7, då mente han rörande *moralbuden*, att han kompletterade eller fullständigade den. Detta skedde på förut antydda sätt: "I hafven hört, att det är sagdt..., men jag säger eder." Befallningen att afhålla sig från den yttre handlingen var att skrifva början endast af gudomlig lag, men att t. ex. ej "se på en qvinna för att begära henne" var att fullständiga den. Rörande de *ceremoniella* buden, såsom om offren, om påskalammet, blodbetrykningen, öfversteprestens klädedrägt, tabernaklets olika inredning, nådastolen, sabbaten och andra högtider m. m., så "fulbordade" han dem på det sättet, att allt uppfylldes på hans person i och med hans lidande, död o. s. v.

"Förrän himmelen och jorden förgås, skall icke den minsta bokstaf eller en enda prick af lagen förgås förrän allt har skett." Matt. 5: 18. Af uttrycket "allt har skett" se vi att sådant af lagen åsyftas, hvars motsvariga "uppfyllelse" vid något visst tillfälle måste inträffa, som haft en föreskuggande betydelse.

“Lagen är skuggan af det som komma skall.” Ingen enda liten del af öfversteprestens drägt eller af offrens föordningar m. m. var ovisentlig, allt hade betydelse och skulle uppfyllas i Kristus. Meningen af denna vers är sålunda: förrän allt har *skett*, d. ä. förrän allt fått sin sinnebildliga betydelse uppfyllt i Kristus, är det lika visst, att ingen enda prick eller bokstaf skall förgås, som det är visst, att himmel och jord ej förgås. Meningen är sålunda icke den, att dessa symboliska förordningar skulle förblifva *efter* deras uppfyllelse i Kristus. Att “upplösa ett af dessa minsta bud” betyder sålunda, rörande de ceremoniella lagbuden, att lära att någon liten bokstaf utaf dessa skuggor ej skulle ha någon betydelse, och rörande moralbuden betyder det att lära om något af dem, att det ej skulle behöfva efterleivas.

III.

Vi ha nu bevisat, att vi icke behöfva hålla sabbaten på grund deraf att dess iakttagande befallles uti de 10 buden, men dermed är dock ej sabbatsfrågan löst, ity att sabbaten fanns till och hölls af Israel redan före de 10 budens utgifvande på Sinai. Redan i 2 Mos. 16: 29 läsa vi om mannats fallande i dubbelt mått på

den sjette dagen för att folket skulle få hvila på den sjunde. "Se, Herren har gifvit eder sabbaten", heter det. Den frågan tränger sig då inpå oss: *När blef sabbaten först gifven?* Sabbatisterna svara: i paradiset. Men om vi vända oss till 1 Mos. 2, så läsa vi visserligen om *Gud*, att han hvilade på den sjunde dagen och helgade honom, "emedan han på honom hvilade", men intet ord märkligt nog förekommer som tyder på någon befallning till menniskan att hålla den. Gud helgade den, läsa vi, d. ä. han afskilde den för sig såsom en särskild betydelsefull dag, emedan han på den slutade att skapa.

Om en man afskiljer sin födelsedag för något särskildt ändamål eller på grund af dess särskilda betydelse för honom, är dermed ej sagdt, att han fordrar, att andra skola så betrakta den dagen. Det är dessutom visst icke säkert, att den dag, som Herren helgade; var en vanlig dag af 24 timmar, ity att sol och måne, hvilka ju afmäta våra dagar, ej funnos till förrän på den fjerde dagen, enligt 1 Mos. 1: 16—19, samt då vi se, att alla de 7 skapelsedagarna tillsammans kallas en enda dag i 1 Mos. 2: 4.

Det mest troliga är, att dessa skapelsedagar

voro långa perioder. Att nu Gud, då han sedermera befalldes Israel att hålla en af våra vanliga dagar, valde den sjunde är ej mera märkligt än att en fader, om han ville t. ex. betämma en gemensam festdag hvarje månad för sina barn, då sade: I fån taga den 25 i hvarje månad dertill, för att påminna eder, att jag firade mitt bröllop i mitt 25 år. När Herren sade: "6 dagar skall du arbeta, men på den sjunde skall du ingen syssla göra... ty på 6 dagar har Herren gjort himmel och jord", o. s. v., så mente han visst icke, att Israel skulle hvila på *Guds sjunde dag*, utan på Israels sjunde dag. Det står icke, att Gud hvilade *hvarje sjunde dag*, utan endast *en enda dag*, men Israels tid skulle deremot *afvexla* med 6 arbetsdagar och derpå en hvilodag, och så igen 6 arbetsdagar och en hvilodag o. s. v. Israel hade många hvilodagar — Gud deremot endast en.

Om nu ingen befallning finnes vid skapelsen att hålla någon dag, finns då intet ställe i bibeln som säger oss bestämdt när sabbaten gafs? Jo, 5 Mos. 5: 15 säger oss, att *den gafs vid Israels barns utgång utur Egypten*, hvilken ju inträffade såväl före mannats fallande i öknen som innan orden uttalades på Sinai: "tänk på

sabbatsdagen". Denna betydelsefulla vers lyder sålunda: "*Kom ihåg* att du har varit en träl i Egyptens land och att Herren din Gud har fört dig ut derifrån med stark hand och med utsträckt arm. *Derföre* har Herren din Gud *budit dig* att hålla sabbatsdagen." I Amerika firas 4:de Juli varje år för att derigenom komma ihåg träldomen under England och att folket då afsade sig detta förmyndareskap. Detta skedde år 1776. Klart är, att någon 4:de Juli aldrig kunde firas i Amerika före 1776, ity att folket ej före den tiden hade afsagdt sig Englands herradöme. Likaså med Israel. Skulle de fira sjunde dagen för att komma ihåg, att de varit trälarna under Egypten och deras befrielse derifrån, är det uppenbart, att *de ej kunde* fira någon sabbat *innan* de blifvit trälarna och innan de blifvit befriade ifrån denna träldom.

Sabbaten kunde sålunda ej ha firats hvarken före Israels barns ankomst till Egypten, ej heller under densamma. Lagen om sabbaten var tvifvelutan en af de lagar, som Herren enligt 2 Mos. 15: 25 förelade Israel vid Mara. "Der förelade han dem lagar och rätt, läsa vi. 5 Mos. 5: 15 bevisar sålunda klart, att sabbaten gafs först vid utgången utur Egypten, och

då till Israel. När klockan slog 6 fredags-
qvällen, kunde hvarje israelitisk träl frimo-
digt kasta ifrån sig sina arbetsverktyg, viss
om att han ej behöfde göra något arbete förr-
än 24 timmar derefter. Hvilket passande sätt
för hela Israel att komma ihåg huru annorlun-
da *de* haft det i Egypten. Därföre att du
skall *komma ihåg*, att du varit träl och blifvit
fri, *derföre* har Herren din Gud budit *dig* att
hålla sabbatsdagen.”

Befallningen om sabbaten gafs sålunda till
ett visst *folk* — Israel; på en viss *tid* — vid
utgången ur Egypten; och för ett visst ända-
mål — att de ej skulle glömma af den svåra
träldomen och den underbara befrielsen. På
grund af att budet om sabbaten blef gifvet
till ett folk, som bodde i ett varmt klimat,
kunde äfven sådana bestämmelser göras som
denna: “Icke skolen I upptända eld på sab-
batsdagen i någon af edra boningar”, 2 Mos.
35: 3. Skulle vi hålla sabbaten, må vi hålla
den “såsom Herren har budit”. Det går ej an
att säga, såsom somliga: denna bestämmelse
(om förbud mot elds upptändande) står ej i
de 10 buden, ty det är just i de 10, som de
orden stå: “Du skall hålla sabbatsdagen så
att du helgar honom (icke efter ditt egna, be-

qväma sätt att helga den, utan) såsom Herren din Gud har budit dig”, 5 Mos. 5: 12. Och detta “såsom” betyder, att man ej får uppgöra eld i någon af alla sina boningar.

Hvad mening skulle dessutom vara uti att hålla sabbatsdagen såsom en Guds befallning och ej hålla den precis som Gud befallt. “Sabbaten är gjord för människors skull”, anför man, dermed sökande bevisa, att icke endast Israel, utan alla människor skola hålla den; men man glömmer att anföra resten af mästarrens ord: “och icke människan för sabbatens skull”. Om jag såge en gammal orkeslös svensk man gå backe upp och backe ned vid sidan af en ung stark häst som han endast syntes ha besvär af, och jag ville säga honom huru galet detta såge ut för mig, så skulle jag naturligtvis säga: Käre gamle man, hästen är gjord för *människans* skull och ej människan för hästens skull. Det skulle icke komma för mig att säga: hästen är gjord för *svenskens* skull och ej svensken för hästens skull. Men om så någon skulle tro, att jag derföre mente, att alla människor skulle rida på hästar, så misstoge den sig fullständigt. Jag mente ju icke en gång, att alla svenskar borde rida på hästar, utan endast att *den som egde en häst*

borde komma ihåg, att han vore mer än en häst och ej sjelf slita ondt för att bereda hästen spatsergång. Vår frälsare talar icke om här *hvilka* som skola hålla sabbaten eller icke, utan vill helt enkelt säga, att *sådana människor som fått en sabbatsdag* skulle ej anse sig till för dens skull så att de läte sig af sabbatsregler hindras att göra godt, utan anse sabbaten såsom en hjälp till *dem*. Det hade ju icke alls passat för Herren att här säga för judars skull, ity att ordet "människa" står i motsats till *sabbaten*.

IV.

Vi öfvergå nu till frågan:

"Hvilken betydelse har då *söndagen* och hvar står det befaldt, att vi skola hålla den?"

Svar: Det står ingenstädes befaldt, att hålla söndagen, men som de kristna behöfde en dag att komma tillsammans på omkring ordet och för att verka Herrens verk och som de visste sig vara alldeles fria från judarnas sabbat, så valde de dertill den dag, på hvilken deras frälsare uppstod.

I Amerika firas hvarje år den dag, då den amerikanska nationen blef född; judarna fira lördagen till minne af den dag, då deras na-

tion kom till stånd; de kristna fira den heliga dag, å hvilken deras Messias uppstod.

När missionärer i hednaländerna, som fått den rätta uppfattningen om sabbaten, förhålla de nyomvända att hålla *söndagen* som hvilodag, så göra de detta på den grund, att Guds församling sålunda beslutat. En församling kan ju besluta t. ex. att iakttaga Evangeliska alliansens bönevecka en gång om året, och då känna alla medlemmarna sig förpligtigade att delta i detta välsignade företag.

Att nu *söndagen* har en långt större betydelse än någon bönevecka eller hvilken annan dag som helst, framgår ju redan tydligt deraf, att Guds församling har fortsatt med dess iakttagande i öfver 1800 år, medan t. ex. den Evangeliska alliansens bönevecka är ett barn af det 19:de århundradet.

Det var icke kejsar Konstantin, som afskaffade sabbaten, utan *det var Kristus*. Det var icke heller Konstantin, som införde söndagen som hvilodag, utan det var Guds församling. Det origtiga, som Konstantin begick, var att tillägga söndagen samma betydelse, som det gamla testamentets sabbat hade för judarna. Derifrån ha vi ännu som en qvarlefva uttryc-

ket sabbat i stället för söndag, sabbatsskola i stället för söndagsskola med mera sådant.

Som argument anföra sabbatisterna ofta Daniel 7: 25 om att "förändra högtider och lag". Men detta skriftställe pekar ju tydligen hän på den kommande *Antikrist*. Sabbatisterna påstå det oaktadt, att uttrycket "förändra högtider och lag" hänsyftar på sabbatens förändring under kejsar Konstantin. Det var dock icke någon synnerlig fara med dessa "förändringar", i fall det gällde de kristna — se Gal. 4: 5—10, men nu är det Israel i vedermodans tid efter Guds barns upplyftande, som den i Dan. 7: 25 omtalade konungen skallhafva att göra med — med det Israel alltså, med hvilket Gud då nyligen har upprättat sitt nya förbund. Se Jeremias 31: 31. Och i detta förbund är också intaget derefter följande bestämmelser om sabbaten. Och för Israel blifver det då i sanning tungt, om de förändras. Att de heliga, om hvilka Daniel talar, äro af Israel, framgår deraf, att de hafva ett "*dagligt offer*", som Antikrist förbjuder dem, och en "*helgedom*", templet, som han nedtrampar en viss tid. Se Dan. 8: 11—14. Dessa "2300 dygn" (Dan. 8: 14) eller förvandlade till år, öfver 6 år, bilda sedan största delen af Daniels

70:de årsvecka eller de 7 år, som skolla förflyta mellan Guds barns upptagande i skyn och Herrens nedstigande på Oljoberget för att upprätta riket. Dessa sju årens händelser äro närmare beskrifna i Uppb. 6: 19.

Derest våra vänner sabbatisterna trodde på ett tusenårigt rike på *jorden* — hvilket de icke göra, i synnerhet icke adventisterna, som tro att *jorden* skall vara folktom under de tusen åren — då kunde vi trösta dem med, att den jordiska sabbaten på nytt kommer att blifva införd och blifva helighållen under alla de tusen åren. När Herren vår Gud är konung öfver ett helt sammansmält folk, då hålles sabbaten, ty då *kan* den hållas. Derför skall den också hållas af alla jordens nationer under de tusen åren enligt Es. 66: 23.

Under den nuvarande tidsåldern har Gud deremot ingen hel sammansmält nation på *jorden*, ingen hel nation, som han har en konung öfver, han har blott individer, enskilda spridda personer, tillhörande olika nationer.

Vi böra tacka Gud för, att intet bud blifvit oss gifvet om någon sabbat, hvilket ju för de flesta blefve omöjligt att hålla.

Sabbatsbudet tillhör — som redan är antydt — den borgerliga lagen. Men enär Gud i

denna oroliga tid af de ogudaktiga icke får lof att i någon nämnvärd betydelse gripa in och taga ledning af de borgerliga angelägenheterna och förhållandena i ett enda land på jorden, så kan han heller icke gifva oss borgerliga lagar.

Våra kära sabbatister ha blott kommit Gud i förväg. Vänta blott ännu en liten tid, till dess vi få full *teokrati*, d. v. s. omedelbar gudstyrelse på jorden, till dess vår Gud blifver konung, då skola vi snart allesammans blifva eniga om alla de borgerliga lagar, hvilka vi då som Herrens meddomare och medregenter skola vara med om att utskrifva, gifva och genomföra i praktiken.

Liksom *spiritisterna* ha kommit Gud i förväg genom att i strid mot Herrens förbud i 3 Mos. 29: 27 söka redan nu att sätta sig i förbindelse med de hädangångna, d. v. s. andarna, och ej ha velat vänta till den tid kommer, då de på jorden varande människorna verkligen skola få komma i förbindelse med de himmelska väsenden, på samma sätt ha sabbatisterna också i sin missuppfattning af sabbaten gått Gud i förväg.

Liksom *mormonerna* otillbörligt och falskeligen äro komna Herren i förväg med sitt

försök att återupprätta ett tusenårigt rike i sitt s. k. *Zion i Utah*, innan konungen och grundläggaren af riket, Kristus, sjelf är kommen, *liksom alla de gå Herren i förväg*, som tala om "kristna" stater och folk, oakadt inga sådana finnas, så ha ock sabbatisterna tagit makten från Herren genom sitt försök att återinföra det borgerliga sabbatsbudet. Och det innan *gudsstyrelsen* ännu blifvit införd, innan denna verldens riken ha blifvit Herrens och hans smordes, förrän denna verldens furste blifvit kastad i eldsjön.

Likaså ha sabbatisterna gått Gud i förväg, när de ansett sig för att vara de 144 tusen, som omtalas i Uppb. 7 kap. och dertill menat, att de ha fått den tredje ängelns budskap (Uppb. 14: 9). Hvarför taga de fel häri?

Jo, det är nemligen *efter* Guds församlings upptagande i skyn, som de 144 tusen frälsas och de tre änglarna framträda (Uppb. 14: 6—13). Alltså när *vilddjurets märke skall tryckas på människorna*. Detta "märke", som skall sättas på högra handen och på pannan (Uppb. 13: 16—18) kan ej vara söndagen, som sabbatisterna förklara det, ty huru skall söndagen kunna inprentas "på högra handen" eller på pannan — nej, det är, som det tydligen

säges, *namnet* på Antikrist. "Ingen kan köpa eller sälja utom den som har märket, vilddjurets namn eller dess namns tal" (v. 17). Vildjuret säges var "en människas tal" (v. 18) och "en konung" (Uppb. 17: 11). Och denna konungs *namn* hvad det nu än månne blifva, är det märke, hvarmed Antikrist skall beteckna och utpeka sina tillbedjare, särskildt då derigenom, att det skrives eller intryckes på deras högra hand eller på deras pannor.

Jemför i denna förbindelse på hvad sätt de 144 tusen *judar* (Uppb. 7: 3—8) äro beseglade på deras pannor med Guds insegel.

Märkligt är det för öfrigt, att mormonerna påstå, att de hafva fått den *första* ängelns budskap af de tre änglar, som omtalas i Uppb. 14: 6—9, och att adventisterna berömma sig af att hafva anammat den *tredje* ängelns budskap.

Jag har till dato icke hört om någon, som påstår sig hafva fått den *andre* ängelns budskap. Men man skall ej blifva öfverraskad, om man får höra sådant.

För de flesta är det nog bekant, att Luther hade ungefär liknande uppfattning om sabbat och söndag, som jag nu har framhållit. Men att äfven "Augsburgiska bekännelsen" fram-

håller samma klara, bibliska åskådning torde vara mindre bekant. Se här några få utdrag från den 28:de artikeln:

“Ty de, som hålla före, att söndagens införande i stället för sabbaten, är nödvändigt, fara mycket vilse; ty den heliga skrift har *afskaffat sabbaten* och lärer, att alla den gamla lagens ceremonier kunna efter evangeliets införande uraktlåtas; och likväl, emedan det var nödvändigt, att bestämma en viss dag, på det att folket måste veta, när det skulle komma tillsammans, har den kristna kyrkan dertill bestämt söndagen, och det så mycket hellre, som man dermed hade ett exempel på den kristliga friheten, och visste, att hvarken sabbaten (lördagen) eller någon annan dags hållande fördrades.”

Detta är en äkta, evangelisk uppfattning. På samma sätt lärer och uttalar äfven Luther sig på *många* ställen, särskildt i sin utläggning öfver Galaterbrevets 4: 10.

Just så! “Den heliga skrift har afskaffat sabbaten”, och söndagens helighållande hvilat icke på någon som helst gudomlig befallning, utan är grundad på Guds församlings beslut. Men därför må man ej ringakta detta beslut och de goda sedvänjorna. Redan i en lokal-

församling är det ju i sin ordning, att de fattade besluten efterleivas af alla församlingsmedlemmar. Huru mycket mera då med sådana beslut, som ha vunnit häfd ända från den apostoliska tiden. Guds barn behöfva så väl en dag bland de sju veckodagarna för att komma tillsammans för gemensam uppbyggelse och särskild uppmuntran för befrämjandet af Herrens verk, att de ej böra låta något timligt arbete, som icke är absolut nödvändigt, inverka på denna dags heliga ändamål.

Söndagens helighållande har en ofantligt stor betydelse för Guds församlings tillväxt och utveckling. Man bör därför på alla möjliga sätt söka undvika allt verldsligt arbete. Ett exempel på hvilodagens förbindelse med församlingslifvet finner man ofta bland hedningarna. Man märker det bäst bland dem: Ett sundt församlingslif, väl besökta möten; ansvaret genom att på den dagen samtidigt ställas ansigte mot ansigte med Herren och hans barn framträder sällan utan just genom hvilodagens iakttagande. Derfor är det ofta tungt och vanskligt att få hedningarna till att förstå hvilodagens betydelse. Men hvarhelst den förstås och iakttages, der blomstrar Guds församling på hednafälten.

Men äfven för kroppen har den hvila eller rättare omvexling af sysselsättning, som söndagen erbjuder de troende, neml. från timligt till andligt arbete, den största betydelse. Det är faktiskt bevisadt, att en menniska kan utföra mera arbete på ett år genom att hvila hvar sjunde dag, än genom att arbeta hvarenda dag hela året om. Samma är förhållandet med djuren.

I gamla testamentet bestämde Gud därför *genom lag den sjunde dagen till hvila*. Detta var på den tid, då hans folk stod "under förmyndare" (Gal. 4: 2).

I nya testamentet har Guds folk nått det myndighetstillstånd, så att Herren tryggt kunde lägga en sådan sak som denna i församlingens egna sjelfbestämmande händer. Och att Herren deri ej har handlat förhastadt, bevisar det sakförhållandet, att hans församling icke blott har bestämt *hvar sjunde dag till hvilodag*, utan ofta ock håller predikan och bönemöte hvarje afton hela månaden igenom — allt till följd af de stora behof, som kärleken ser och uppfinner.

Så är nu kärleken lagens fullbordan! Amen.

